

MAT 4061 GALOIS TEORİSİ FINAL SORULARI

Ad-Soyad:.....

23.01.2003

No :.....

Soru 1) Bir çeşitkenar çokgenin simetri grubunu açıklayarak belirtiniz. (20 puan)

Çeşitkenar çokgende hiçbir simetri eksenini olmadığından etkisiz eleman tek simetrisidir. Dolayısıyla simetri grubu $C_1 \cong \{e\}$ dir.

Soru 2) Birim nedir? Tanımlayınız ve $\mathbb{Q}$ daki birimleri belirleyiniz. (20 puan)

u , R halkasının bir elemanı olsun. Eğer $uv = 1$ olacak şekilde bir $v \in R$ elemanı varsa u ya R de bir birim denilir. $\mathbb{Q}$ bir cisim olduğundan 0 dışındaki tüm elemanlar birer birim olur.

Soru 3) Bir halkada n -inci dereceden bir polinomun kaç kökü olabilir. Örnek veriniz. (20 puan)

Halka aynı zamanda bir cisim ise, polinomun derecesi n olduğunda tam n tane kökü vardır. Örneğin R reel sayılar cisminde n -inci dereceden bir polinomun en çok n kökü olduğu cebirin temel teoremi olarak bilinir.

Halka cisim özelliklerine sahip değilse kök sayısı n den fazla olabilir. Örneğin Z_{12} halkasında $x^2-1 = 0$ polinomunun $1, 5, 7$ ve 11 olmak üzere dört kökü vardır.

Soru 4) F bir cisim ise $F[x]$ teki her bir idealin bir temel ideal olduğunu gösteriniz. (20 puan)

I , $F[x]$ te bir ideal olsun. $I = \{0\}$ ise $I = (0)$ dir. Yani 0 ile üretilen temel idealdir. Eğer $I \neq \{0\}$ ise, I da derecesi en küçük olan bir $m(x)$ polinomu seçelim. $I = (m(x))$ olduğunu göstermek istiyoruz. $(m(x)) \subset I$ olduğu açıktır. Tersine I da bir $f(x)$ elemanı alalım. Bölme algoritması gereği, $r(x) = 0$ veya $\partial(r) < \partial(m)$ olmak üzere
$$f(x) = q(x)m(x) + r(x)$$

olacak şekilde $q(x)$ ve $r(x)$ polinomları vardır. $r(x) = f(x) - q(x)m(x) \in I$ dir. $r(x) \neq 0$ ise, bu durumda $m(x)$ in I daki en küçük dereceli polinom oluşu ile çelişiriz. 0 halde $r(x) = 0$ dir ve $f(x) = q(x)m(x) \in (m(x))$ elde ederiz.

Soru 5) Has ideali tanımlayınız. Bir R halkasının bölüm halkasının nasıl oluşturulacağını şartlarını ve üzerindeki işlemi açıklayınız. (20 puan)

R halkasında $I \neq R$ ise I ya bir *has ideal* denilir. R/I toplamsal değişmeli grubuna $(r+I)(r'+I) = rr'+I$ çarpma işlemi eklenirse bir halka haline gelir. R/I değişmeli grubu, bu çarpma işlemiyle birlikte bir halkadır ve R nin I ile bölüm halkası adını alır.

Not: Süre 60 dakikadır. Başarılar. **İNC**